

3

OEFFELTER MEENT

Uit: B. Peters, G. Kurstjens & P. Calle. 2008. Maas in Beeld. Resultaten van 15 jaar ecologisch herstel. Gebiedsrapport 4. Bedijkte Maas en Getijdenmaas. Bureau Drift, Berg en Dal/Kurstjens Ecologisch Adviesbureau, Beek-Ubbergen.

Riviertraject:	Bedijkte Maas
Provincie:	Noord-Brabant
Gemeente:	Boxmeer
Dorp:	Oeffelt
Start natuurontwikkeling:	Geen natuurontwikkelingsgebied; start natuurbeheer in 1982, onderzoek vanwege Natura 2000 status Staatsbosbeheer, deels eigendom delfstofwinners ruim 100 ha
Eigendom:	toegankelijk op de meeste paden
Oppervlakte:	
Toegankelijkheid:	

Soortgroep	1970-1990		1991-2006		Beoordeling ontwikkeling
	Aantal bijzondere soorten (* = alle soorten)	waarvan op Rode Lijst	Aantal bijzondere soorten (* = alle soorten)	Waarvan op Rode Lijst	
Flora	41	26	36	20	
Broedvogels	22	12	22	9	
Dagvlinders *	?	?	15	2	
Libellen *	?	?	23	2	
Sprinkhanen *	?	?	8	0	
Herpetofauna		0	6	2	
Overige soorten					Das, Bempje en Kleine modderkruiper

3.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

De Oeffelter Meent ligt in het bedijkte traject van de Maas en maakt onderdeel uit van het Noord-Brabantse Maasheggenlandschap (figuur 3.2). Rond 1840 bestond het gebied vrijwel geheel uit graslanden, omgeven door Maasheggen (Meerkampen) en tegen de dijk lag een rivierduincomplex, de eigenlijke Oeffelter Meent. De naam verwijst naar het gebruik als gemeenschappelijke weidegrond (figuur 3.1). Het rivierduin is begin 19^e eeuw doorsneden door de gekanaliseerde Oeffeltse Raam. Door de Meerkampen loopt de Virdsche Graaf in een voormalige stroomgeul van de Maas. In de noordoosthoek (Koude Oord) lag een boerderij. In 1890 was de situatie nog vrijwel identiek.

Het zand van het rivierduin ('den Berg' op de Tranchotkaart van 1819) is tussen 1820 en 1850 voor een groot deel vergraven tot op de grindrijke en grofzandige bodem en later is er ook handmatig grind gewonnen (Hoegen, 2003). Hierdoor is een terrein met veel kleinschalig reliëf ontstaan ('hobbelweide'). Dat grind betreft waarschijnlijk oude afzettingen van de Rijn, die tot de Würmijstijd (zo'n 10.000 jaar geleden) nog een zuidelijkere loop had en via ondermeer de huidige Niers en Aaldonkse Beek (oude Rijngeulen) rond Milsbeek en Ottersum samenkwam met de Maas. Bij de vergraving van de rivierduinen is ook een aantal moerassige laagten ontstaan. Elders in de Meerkampen is lokaal ook klei gewonnen door de plaatselijke baksteenindustrie, hetgeen zichtbaar is aan de verlaagde ligging van sommige percelen.

In 1982 is het oostelijk deel van het voormalige rivierduincomplex (ca. 25 ha) tijdens een ruilverkaveling op de valreep eigendom geworden van Staatsbosbeheer. Dit deel valt sindsdien onder de Natuurbeschermingswet, vooral vanwege het voorkomen van waardevolle flora. Er hoort ook een stuk binnendijks schraalgrasland bij (De Rijtjes) met twee oude poelen. Het terrein werd daarvoor gebruikt als mestdumpplaats, vuilstort en motorcrossterrein.

In de loop van de jaren '90 zijn veel gronden rondom dit zandige terrein verworven en onderdeel geworden van de beheerseenheid van Staatsbosbeheer. Het ging daarbij vooral om relatief voedselrijke wei- en hooilanden op klei. Het totale natuurgebied heeft thans een oppervlakte van ruim 100 ha. Recent is het geheel aangemeld als Habitatrictlijngebied.

3.2 INRICHTING

De volgende inrichtingsmaatregelen hebben plaatsgevonden sinds 1980:

- Aanleg extra kade langs een deel van de Oeffeltse Raam ter voorkoming van inundatie stroomdalgrasland (begin jaren '80);
- Aanleg (veedrink)poelen in het buitendijkse gebied (jaren '90);
- Lokaal zijn enkele delen van het schraalgrasland in het westelijk deel in 1991 ondiep vergraven cq. geplagd als beheermaatregel (creëren pioniersituatie)
- Dijkverbetering rond 1996;

3.3 BEHEER

- Stroomdalgraslanden: Seizoensbeweiding met enkele paarden en runderen;
- De oevergronden langs de Maas worden nog relatief intensief beweid (2 volwassen runderen per ha tussen 15 april en 31 oktober).
- Overige delen: agrarisch beheer (maaien en nabeweiding met rundvee);
- Op begraasde dijken chemische bestrijding van distels en brandnetels; tot 2007 liep er een proef waarbij de dijken integraal werden meebeheerd met weilanden. Door vertrapping van het talud is recent overgeschakeld op schapenbeweiding;
- Regelmatig snoeien van veel hagen en periodiek opschonen van poelen;

3.4 RESULTATEN

3.4.1 Flora

Situatie tot 1991

Van de droge stroomdalvegetaties van de Oeffelter Meent zijn vijf oude opnamen bekend van Cohen Stuart uit 1955. Ze behoorden alle tot de Associatie van Vetkruid en Tijn (kenmerkend voor tamelijk kalkarm zand) met bijzondere soorten als Kaal breukkruid, Lathyruswikke, Liggende ereprijs, Overblijvende (of Kleine) hardbloem, Tripmadam, Voorjaarsganzerik, Voorjaarszegge, Wit en Zacht vetkruid.

Uit het tijdvak 1970-1990 zijn gegevens bekend uit diverse bronnen (Cools, 1989; van Dijk e.a., 1984; Verdijk, 1986; FLORON, Staatsbosbeheer, de Provincie Noord-Brabant en de Vegetatiedatabank). In totaal zijn 42 bijzondere soorten in deze periode waargenomen. Naast alle bovengenoemde soorten gaat het onder meer om Draadklaver, Gewone agrimonie, Goudhaver, Grote tijn (voor het eerst gemeld in 1988), Kattendoorn/ Kruipend stalkruid, Kleine pimpernel, Kruisbladwalstro, Moeslook, Ruige leeuwentand, Stijf vergeet-mij-nietje en Vlottende bies (zie tabel 3.1). Een vrij groot aantal bijzonderheden is in dit tijdvak voor het laatst gevonden: Klavervreter en Wondklaver (1972), Bevertjes, Oosterse morgenster en Smal fakkelgras (1975), Akkerandoorn, Blauwe knoop en Zandwolfsmelk (1977), Akkerleeuwenbek (1979), Liggende ereprijs (1983), Echte karwij en Zachte haver (1986) en Tripmadam (1987).

Het verdwijnen van deze soorten zal voor een deel te maken hebben met dijkverbetering maar vooral ook met het in landbouwkundig gebruik nemen van delen van het voormalige rivierduin. Vooral het westelijk deel is daarbij geëgaliseerd, ingezaaid en bemest.

Situatie 1991-2006

Uit deze periode zijn gegevens bekend van FLORON, RIZA, Staatsbosbeheer (Hoegen, 2003), KUN (de Graaf e.a., 1994), Provincie Noord-Brabant, Universiteit Wageningen (Claassen, 2006) en het eigen onderzoek in 2006. Hoewel het totale aantal bijzonderheden vergelijkbaar is met de voorgaande periode heeft er op de meent een verschuiving plaatsgevonden in het soortenspectrum. Kenmerkende droge pioniersoorten als Tripmadam, Wilde tijn en Wit vetkruid zijn inmiddels geheel verdwenen. Lokaal komen Gestreepte klaver, Lathyruswikke, Voorjaarsganzerik en Zacht vetkruid nog talrijk voor, met name op steile taludjes (zie figuur 3.4). Grote tijn, Viltganzerik en Voorjaarszegge komen her en der ook nog steeds voor. Incidenteel zijn soorten als Klein tasjeskruid en Zandblauwtje aangetroffen die indicatief zijn voor kalkarm zand. De vegetatie van de meent vertoont momenteel vooral kenmerken van de Glanshaverassociatie en de Kamgrasweide met soorten als Kamgras, Geel walstro, Goudhaver, Echte kruisdistel en Kattendoorn. Er is dus meer en meer sprake van een stabiele graslandsituatie in plaats van een pioniersituatie met grote oppervlakten kale open bodem.

In enkele ondiepe laagten in het westelijk deel van de meent komen moerassige vegetaties voor waar zuur regenwater stagneert, met soorten als Waterpostelein en Zwarte zegge. Lokaal treedt in deze laagten ook wat meer gebufferde kwel op, getuige het voorkomen van Bosbies.

In de hooilanden, hagen en poelen van de Meerkampen komen nauwelijks bijzondere soorten voor door het intensieve agrarische natuurbeheer. Op één locatie nabij de Virdsche Graaf is in 1996 Veldgerst aangetroffen. In de hagen groeien Tweestijlige meidoorn en Wegedoorn (gegevens provincie Noord-Brabant/Peter van Beers). In een vrij recent gegraven poel zijn in 2006 o.a. soorten als Dwergzegge, Kikkerbeet en Waternavel aangetroffen.

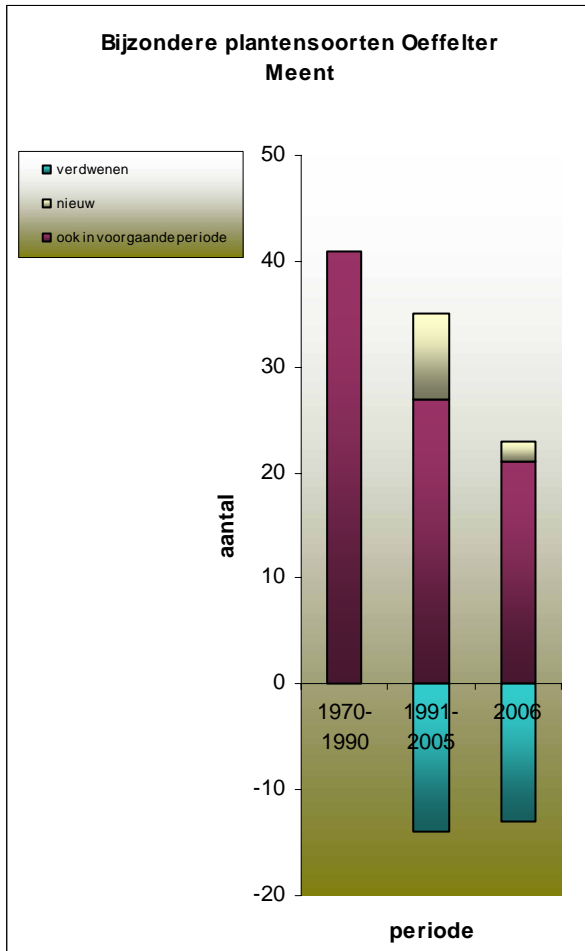
In de oeverzone langs de Maas, waar op beperkte schaal zandsedimentatie optreedt, zijn geen bijzondere soorten waargenomen. Zeer lokaal groeien soorten als Echte kruisdistel, Gele morgenster en Grote bevernel. Ook hier vormt het huidige agrarisch gebruik een belemmering voor de ontwikkeling van stroomdalflora.

Nieuw aangetroffen soorten in deze periode zijn Bolderik (2006), Grijskruid, Grote leeuwenklauw, Mottenkruid, Rivierfonteinkruid, Ruige anjer (2006), Schildereprijs, Valse kamille, Veldgerst en Ille zegge. Grote leeuwenklauw is in de meent aangetroffen en is een minder algemene pioniersoort van kalkrijkere situaties. Gewone agrimonie en Ruige anjer groeien samen op de kade die in het onderzoeksgebied ligt. De zeldzame Ruige anjers (4 ex) zijn helaas vrij snel na hun ontdekking het slachtoffer geworden van de bestrijding van distels op de dijk. De groeiplaats van Bolderik is mogelijk terug te voeren op uitzaaien. Van de andere soorten zijn exacte groeilocaties niet bekend daar de gegevens alleen op kilometerhokniveau bekend zijn.

Enkele soorten die in 1996 nog zijn gemeld, zijn recent niet meer waargenomen en het is dus onzeker of ze nog voorkomen: Draadklaver, Geoorde zuring, Veldgerst, Vlottende bies en Wit vetkruid (zie ook figuur 3.3 en tabel 3.1).

Tabel 3.1 Voorkomende bijzondere plantensoorten gedurende verschillende perioden in de Oeffelter Meent.

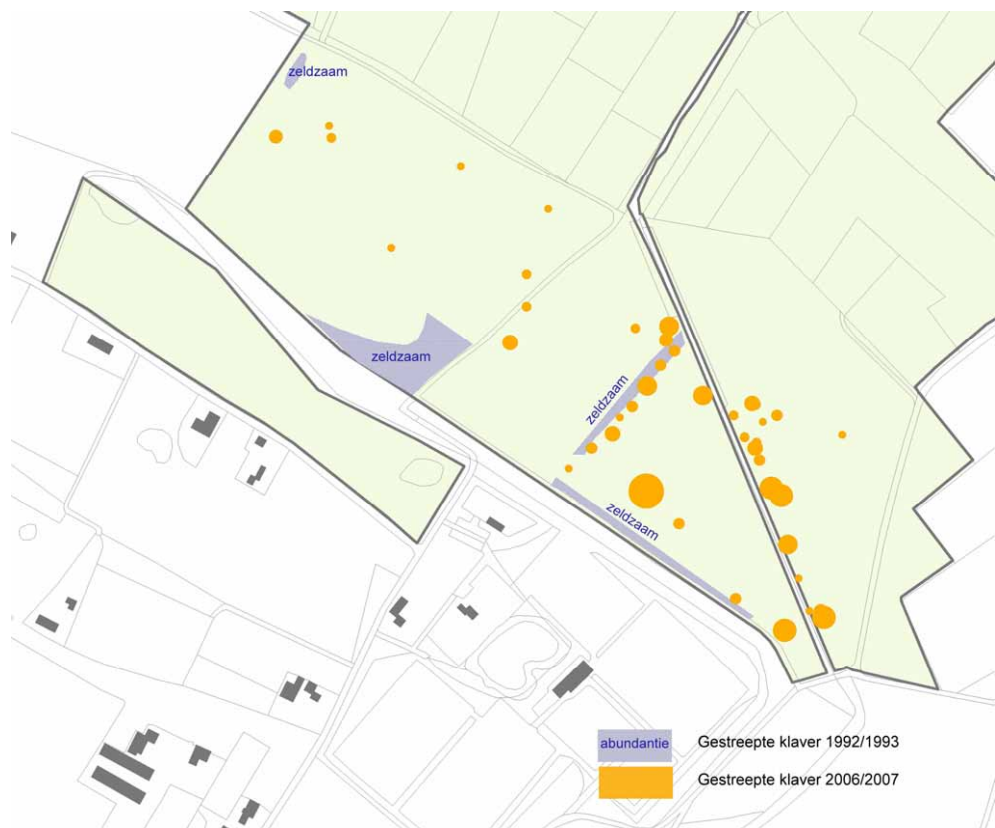
Soort	1970-1990	1991-2005	2006
Akkerandoorn	*		
Akkerleeuwenbek	*		
Bermooievaarsbek	*		
Beverties	*		
Blauwe knoop	*		
Bolderik			*
Bosbies	*	*	*
Draadklaver	*	*	?
Echte karwij	*		
Geoorde zuring	*	*	
Gestreepte klaver	*	*	*
Gevlekte aronskelk	*	*	?
Gevlekte scheerling	*	*	
Gewone agrimonie	*	*	*
Goudhaver	*	*	*
Grote leeuwenklauw		*	
Grote tijm	*		*
Grijskruid		*	
Ille zegge		*	?
Kamoras	*	*	*
Kattendoorn en/of Kruipend stalkruid	*	*	*
Klavervreter	*		
Kleine pimpernel	*	*	
Kruisbladwalstro	*	*	?
Kweekdravik	*		
Lathvruswikke	*	*	*
Liggende ereprijs	*		
Moeslook	*	*	*
Mottenkruid		*	
Oosterse morænster	*		
Overblijvende en/of Kleine hardbloem	*	*	
Rapunzelklokje	*	*	*
Rivierfonteinkruid		*	
Ruige anjer			*
Ruige leeuwentand	*	*	
Schildereprijs		*	*
Stijf vergeet-mij-nietje	*	*	?
Smal fakkelaar	*		
Tripmadam	*		
Valse kamille		*	
Veldgerst		*	?
Viltoanzerik	*	*	*
Vlottende bies	*	*	
Vooriaarsaanzerik	*	*	*
Vooriaarszegge	*	*	*
Waterpostelein	*	*	*
Wilde tijm	*	?	
Wit vetkruid	*	*	
Wondklaver	*		
Zachte haver	*		
Zacht vetkruid	*	*	*
Zandwolfsmelk	*		

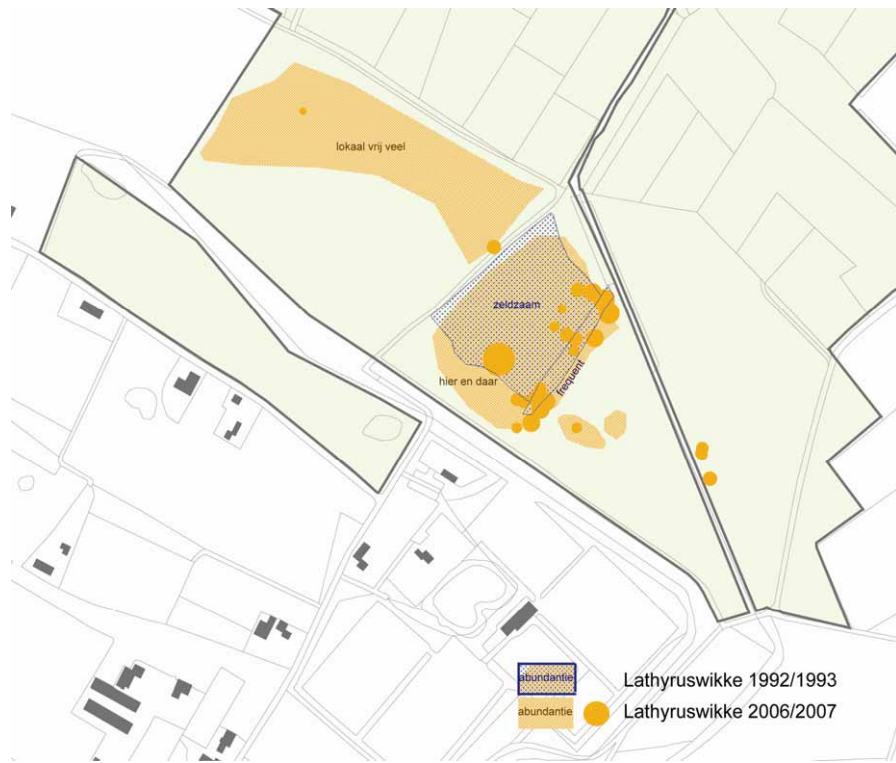

De Oeffelter Meent herbergt de rijkste groeiplaats van Voorjaarsganzerik in het Maasdal.

Figuur 3.3 Overzicht van de ontwikkeling van het aantal indicatieve plantensoorten in de Oeffelter Meent in drie tijdsperiodes.

Figuur 3.4a
Verspreidingskaart van
Gestreepte klaver in
1992/93 en in 2006/2007.

Figuur 3.4b Verspreidingskaart van Lathyruswikke in 1992/93 en in 2006/2007.

Figuur 3.4c Verspreidingskaart van Zacht vetkruid in 1992/93 en in 2006/2007.

Gestreepte klaver (boven) en Lathyruswikke komen lokaal talrijk voor in het voormalige rivierduincomplex.

Figuur 3.4d Verspreidingskaart van Voorjaarsganzerik in 1992/93 en in 2006/2007.

3.4.2 Broedvogels

Situatie 1970-1991

In 1975 en 1989 is het gebied geïnventariseerd op broedvogels (VWG Grote Rivieren; Hendriks e.a. 2001). Er zijn in beide jaren 22 bijzondere broedvogels vastgesteld waaronder hoge dichtheden aan Gekraagde roodstaart, Patrijs, Ransuil, Steenuil en Torenvalk. Verder waren er in beide jaren o.a. territoria van Roodborsttapuit (1) en Sprinkhaanzanger (1). In 1975 zijn nog enkele territoria van Geelgors vastgesteld, maar in 1989 bleek deze soort in het Land van Cuijk volledig te zijn verdwenen uit het winterbed van de Maas. Weidevogels zoals Gele kwikstaart, Graspieper en Grutto waren opvallend schaars of afwezig; de Wulp verscheen echter als nieuwe broedvogel (in 1989 met drie territoria).

Situatie 1991-2006

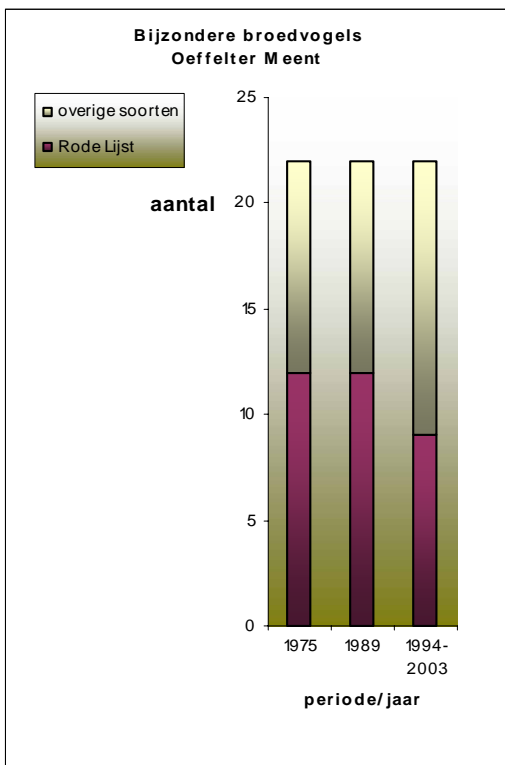
In 1998 is het gebied onderzocht door de provincie Noord-Brabant. Er zijn toen 14 bijzondere soorten aangetroffen waaronder hoge dichtheden aan Grasmus (27), Braamsluiper (4) en Rietgors (10). Aanwezige bedreigde soorten betroffen Kneu (4), Koekoek (2), Patrijs (1), Slobeend (1), Spotvogel (1) en Veldleeuwerik (1).

Uit deze periode zijn ook gegevens bekend van een vast meetplot (Meerkampen) dat vanaf 1994 jaarlijks wordt geïnventariseerd op alle broedvogels. Uit dit deelgebied zijn tussen 1994 en 2003 in totaal 22 bijzondere soorten geteld maar veel soorten slechts incidenteel of eenmalig. Afgezien van de hogere onderzoeksintensiteit in het meetplot kan het verschil met het onderzoek in 1998 worden verklaard door het feit dat van veel soorten slechts eenmalig of incidenteel een territorium is gevonden.

In 2006 zijn tijdens het onderzoek territoria vastgesteld van o.a. Boomvalk (1), Gekraagde roodstaart, IJsvogel (1), Putter (min. 2), Roodborsttapuit (1) en Zomertortel (min. 5).

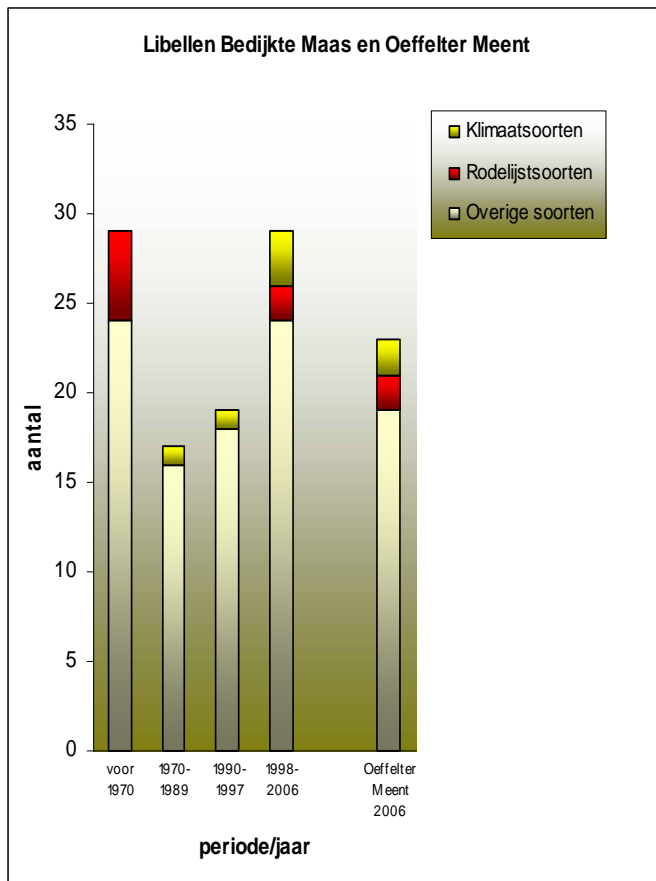

Beeld van de graslanden met Maasheggen in de Meerkampen. De graslanden zijn momenteel botanisch nauwelijks interessant. Dit lijkt vooral te maken te hebben met de relatief kleiige en voorheen bemeste toplaag en het daarmee samenhangende ontbreken van open verstigingsplekken voor bijzondere planten.

Geconcludeerd kan worden dat het aantal bijzondere soorten van de Oeffelster Meent behoorlijk constant is (figuur 3.5), maar dat er wel verschuivingen zijn opgetreden in soorten en hun dichtheden. Weidevogels zijn intussen geheel verdwenen maar daarvoor was het gebied ook niet echt van groot belang. In de akkers rond het gebied broeden momenteel nog wel Kievit en Wulp. Nieuw zijn vooral roofvogels als Boomvalk, Buizerd en Sperwer maar dit past goed in de landelijke trends. Dichtheden van cultuurvolgers als Patrijs, Steenuil en Torenvalk zijn flink gekelderde.

Figuur 3.5 Overzicht van het aantal bijzondere soorten broedvogels van de Oeffelster Meent gedurende de tijd.

Figuur 3.6 Overzicht van het aantal soorten libellen langs de Bedijkte Maas gedurende de tijd en de Oeffelter Meent in 2006.

3.4.3 Libellen

Situatie tot 1991

Er zijn geen historische waarnemingen van libellen bekend uit deze periode. Oppervlaktewater was beperkt tot de Maas en de Oeffeltse Raam.

Situatie 1991-2006

In 1998 is er op twee dagen in het gebied naar libellen gekeken en werden 5 gewone soorten gezien. Het onderzoek in 2006 leverde 23 soorten op (figuur 3.6) met als bijzonderheden o.a. Geelvlakheidelibel, Tengere en Zwervende pantserjuffer en Zwarte heidelibel. Deze soorten werden in de vochtige laagte in de Oeffelter Meent gezien, alsook in een binnendijks gelegen pool. Rond de diverse poelen in de Meerkampen komen vooral algemene soorten voor, maar in één pool werd een ei-afzettende Glassnijder gezien.

3.4.4 Dagvlinders

Situatie tot 1991

Nauwkeurige data van dagvlinders zijn niet beschikbaar. Uit de Dagvlinderatlas kan worden afgeleid dat uit de omgeving van de Oeffeltse Meent het voorkomen van Bruin blauwtje niet bekend is van de periode vóór 1995, maar wel van Groot dikkopje (Bos e.a., 2006).

Situatie 1991-2006

Tijdens botanisch onderzoek in 2003 zijn o.a. Landkaartje en Zwartsprietdikkopje gezien (Albers e.a., 2003). In 2006 zijn er 13 soorten waargenomen waaronder de twee bedreigde soorten Bruin blauwtje en Groot dikkopje. Van beide soorten zijn tientallen exemplaren gezien en er is dus sprake van goede populaties.

Graslandsoorten zijn ook talrijk waaronder Bruin zandoogje, Hooibeestje, Icarusblauwtje, Kleine vuurvlinder en Oranje zandoogje. Geelspriet- en Zwartsprietdikkopjes zijn merkwaardig genoeg niet in 2006 gezien. Voor Bruin blauwtje en Hooibeestje zijn naast de schrale graslanden van de meent, bermen en zandige wegen van belang.

Geconcludeerd kan worden dat de Oeffelter Meent geen soortenrijk gebied is voor dagvlinders (vergelijk de soortenrijkdom van het aan de overzijde van de Maas gelegen Gebrande Kamp), maar dat het lokaal wel goede populaties van Bruin blauwtje, Groot dikkopje en het in het Maasdal schaarse Hooibeestje herbergt.

De nectar van Grote tijm heeft een grote aantrekkingskracht op Hooibeestjes en Kleine vuurvlinders.

3.4.5 Sprinkhanen

Situatie tot 1991

Er zijn geen historische waarnemingen van sprinkhanen bekend.

Situatie vanaf 1991

Gedurende deze periode zijn waarnemingen bekend uit 1991, 1993 en 2006. In totaal zijn waarnemingen van acht soorten verricht waaronder Knopspretje en Snortikker. Beide soorten zijn indicatief voor de schrale, zandige vegetatie van het voormalige rivierduin. Elders in het winterbed van de Maas ontbreken beide soorten.

3.4.6 Overige soortgroepen

Wat betreft de amfibieën is naast de gebruikelijke algemeen verspreide soorten het voorkomen van de beschermde Kamsalamander bekend o.a. in de oostelijke poel in het binnendijkse gebied De Rijtjes (Hoegen, 2003). Uit de periode 1997-2005 is ook de aanwezigheid van Alpenwatersalamander bekend uit het gebied o.a. van poelen in de Meerkampen (RAVON). Het is een soort die elders in het Maasdal niet of nauwelijks voorkomt in het winterbed, maar alleen langs de randen van het dal die niet meer onder directe invloed staan van inundaties met Maaswater.

In de Oeffeltsche Raam is recent onderzoek gedaan naar vissen. In 2004 en 2006 zijn op het traject tussen de meent en de Maas o.a. Bempje en Kleine modderkruiper in klein aantal gevangen. Veel voorkomende soorten waren Baars en

Blankvoorn. Voorts zijn Paling, Riviergrondel en Winde in klein aantal waargenomen. In de Virdsche Graaf is alleen Tiendoornige stekelbaars gevangen, maar deze loop valt regelmatig droog (Van Kessel e.a., 2007).

In de nabijheid van het gebied is een dassenburcht gevestigd en de dassen foerageren in het Maasheggenlandschap. Er is overigens een dassenterp aangelegd zodat de dieren zich met extreem hoogwater veilig kunnen terugtrekken.

3.5 WERKING VAN NATUURLIJKE PROCESSEN

3.5.1 Spontane ontwikkeling

In het natuurgebied de Oeffelter Meent is slechts in een beperkt deel (de eigenlijke meent) ruimte voor spontane vegetatieontwikkeling. Ongeveer driekwart van het gebied (de hooilanden rond het oude reservaat) wordt beheerd door maaien en relatief intensieve beweiding.

3.5.2 Hydromorfologische processen

De ruimte voor beek- en rivierdynamiek is beperkt doordat de Maasoevers zijn vastgelegd met breuksteen en keien en doordat er kades rondom de Oeffeltse Raam liggen. De Oeffeltse Raam is binnen het winterbed overigens geen natuurlijke beek; de loop is vermoedelijk begin 19^e eeuw gegraven. Voor die tijd moet het water van de Raam meer de huidige loop van de Virdsche Graaf hebben gevolgd (Peters e.a., 2007).

3.5.3 Begrazing

Het proces van begrazing krijgt op de meent ruimte in de vorm van (deels gemengde) seizoensbeweiding in losse percelen (patroonbeheer). Winterbegrazing en sociale kuddes ontbreken.

3.5.4 Kwel

Kwel vanuit hogere Brabantse zandgronden speelt in de Oeffelter Meent lokaal een rol (in aangelegde poelen en vergraven laagte) en dit is op sommige plaatsen goed zichtbaar in de vegetatie (o.a. Bosbies, Schildereprijs). Binnendijs - net buiten het onderzoeksgebied - groeien soorten als Klimopwaterranonkel en Waterviolier in sloten.

Procesbarometer

proces	ruimte voor processen	
	← tegenwerking ruimte →	← tegenwerking ruimte →
	redelijk veel	redelijk veel
	beperkt	beperkt
	0	0
Spontane ontwikkeling	[Barometer: 0 to 1.5]	
Hydromorfodynamiek	[Barometer: 0 to 2.5]	
Begrazing	[Barometer: 0 to 1.5]	
Kwel	[Barometer: 0 to 3.5]	

3.6 CONCLUSIES

3.6.1 Natuurwaarden

Het Natura 2000-gebied Oeffelter Meent is begrensd als Habitatrictlijngebied vanwege het voorkomen van droge stroomdalvegetaties en de Kamsalamander in enkele poelen. De stroomdalflora is vrijwel geheel beperkt tot de oude vergravingspercelen (de eigenlijke Oeffelter Meent) (ca. 25 ha). De rest van het gebied (Meerkampen) bestaat uit relatief soortenarme graslanden/hooilanden. Langs de Maasheggen groeien zeer lokaal soorten als Gevlekte aronskelk en Kruisbladwalstro.

De oevers van de Maas zijn ter hoogte van het gebied Oeffelter Meent nog vastgelegd met stortsteen, waardoor processen van zandafzetting, o.a. van belang voor stroomdalflora en een rijke insectenfauna nauwelijks op gang komen.

De huidige monding van de Oeffeltse Raam die in het kader van het project Natuurlijke beekmondingen meer benedenstrooms kan worden verlegd. Door het verwijderen van de kades rond de gekanaliseerde loop kan het aaneengesloten en halfopen karakter van de Oeffelter Meent worden hersteld.

De eigenlijke meent herbergt nog steeds vrij veel bijzondere soorten waaronder Gestreepte klaver, Grote tijm, Voorjaarsganzerik en Zacht vetkruid. De stroomdalflora van het vergraven rivierduincomplex is in de loop van de tijd veranderd en deels verarmd (bijzondere soorten als Liggende ereprijs en Tripmadam zijn verdwenen). Voor een belangrijk deel is dit een natuurlijk proces. Immers, omdat er geen dynamiek meer optreedt groeit de bodem van het terrein steeds verder dicht en ontstaan er geen nieuwe, zandige pioniersituaties. In dit geval was er in het verleden sprake van antropogene dynamiek door vergraving van rivierduinzand en handmatige winning van grind (medio 19^e eeuw en daarna). Vervolgens vindt er al ruim anderhalve eeuw periodiek inundatie plaats tijdens hoogwaters waarbij de bodem telkens van een dun kalkrijk laagje slib wordt voorzien, hetgeen gunstig was tegen uitloging van de grofzandige bodem. Na de kanalisatie van de Maas rond 1930 gebeurde dit minder frequent en kreeg het slib een voedselrijkere samenstelling (Hoegen, 2003). De relatief kalkarme pioniervegetatie is daardoor geleidelijk aan veranderd in een meer voedselrijke graslandvegetatie. Veel rapporten reppen over toenemende en versnelde vervilting ten gevolge van de aanvoer van nutriënten uit neerslag of tijdens inundaties, maar voor een deel is dit ook een onvermijdelijk natuurlijk proces bij het achterwege blijven van voldoende dynamiek. Op deze locatie, zo ver van de rivier af kunnen nieuwe pioniersituaties voor stroomdalflora op enige schaal enkel door hernieuwde afgraving ontstaan. Het is echter ook goed mogelijk om ervoor te kiezen ruimte te geven aan de lopende vegetatiesuccessie en deze vooral door jaarrondbegrazing in toom te houden.

De fauna van het gebied is redelijk soortenrijk. Het aantal bijzondere soorten broedvogels is vrij constant met hoge aantallen struweelvogels (Gekraagde roodstaart, Spotvogel), hoewel de Geelgors wel is verdwenen. Vanaf 1975 hebben zich wel enkele verschuivingen voorgedaan in de soortensamenstelling. Het meest opvallend daarbij is dat weidevogels achteruit zijn gegaan en roofvogels duidelijk zijn toegenomen.

Libellen en amfibieën hebben geprofiteerd van de aanleg van poelen. Bijzonder is het voorkomen van Alpenwater- en Kamsalamander. Hoewel het aantal dagvlinders beperkt is, komen er in het gebied goede populaties voor van Bruin blauwtje en Hooibeestje.

3.6.2 Ideeën en Aanbevelingen

- Overwegen om de eigenlijke Oeffelter Meent om te vormen tot een aaneengesloten begrazingseenheid met jaarrondbegrazing zonder tussenrasters; ook de poelen kunnen van hun rasters worden ontdaan. Binnendijks is

voldoende hoogwatervrij, begraasbaar gebied voorhanden. Hiermee kan meer invulling worden gegeven aan het historische gebruik als 'onbegrensde' meent. In deze zone dient dan ook geen hagen te worden aangeplant (zie figuur 3.1). Een belangrijk aspect van jaarrondbegrazing is vertrapping van de bodem in de winterperiode waardoor lokaal nieuwe pionierplekjes ontstaan voor vestiging van stroomdalflora. Indien nodig kan evt. altijd lokaal aanvullend maaibeheer plaatsvinden indien de stroomdalvegetatie teveel zou verruigen of dichtgroeien met struweel.

- Overwegen om het lopende kleiwinningsproject in de Meerkampen deels aan te passen, waarbij de klei juist wel tot op het zand wordt weggegraven in plaats van het laten zitten van een laag klei in combinatie met het terugplaatsen van de voedselrijke bouwvoor. De Oeffelter Meent maar bijv. ook de nabijgelegen Gebrande Kamp of de Middelwaard bij Ravenstein tonen aan hoe belangrijk het is om juist een zandige in plaats van een kleiige toplaag achter te laten na winning (veel betere kansen voor de vestiging van bijzondere plantensoorten). Mogelijk dat de zandlaag in de Meerkampen overigens wel wat dieper zit dan in de Oeffelter Meent, maar ook in vochtiger milieus is een uitgangssituatie op zand of grind verre te verkiezen boven die op klei. Het sluit tevens aan bij wat we langs natuurlijke rivieren als uitgangssituatie voor de successie aantreffen;
- Verwerving van het westelijk deel van de oorspronkelijke meent (ca. 12 ha) en daar door het afgraven van de voedselrijke toplaag een nieuwe pioniersituatie creëren voor de vestiging van stroomdalflora.
- Extensiveren van het beheer van de graslanden in de Meerkampen. Overwegen om dit deelgebied te gaan beheren via integrale beweiding, mede om de botanische kwaliteiten te ontwikkelen.
- Verleggen van de Oeffeltse Raam naar de Virdsche Graaf in het kader van het project Beekmondingen van Rijkswaterstaat en de gezamenlijke waterschappen (Peters e.a., 2007). De meest soortenrijke kade - aan de noordzijde van de Oeffeltse Raam - kan daarbij gehandhaafd worden, terwijl andere kadetrajecten (langs het traject van deze waterloop dat haaks op de Maas ligt evenals de kade die in de jaren '80 is aangelegd) kunnen worden afgegraven om de gegraven beekloop dicht te schuiven. Door het verwijderen van de kades rondom de gekanaliseerde beekloop ontstaat ook weer wat meer ruimte voor rivierdynamiek. De kade fungeert nu tevens als zomerkade en leidt tot extra slibsedimentatie op een groot deel van de meent, namelijk het deel tussen de winterdijk en de gekanaliseerde Raam.
- Door het verwijderen van stortsteen langs de Maas, komt er weer zand beschikbaar op en in de oevers, waar stroomdalplanten en waterleven van zullen profiteren.
- Terughoudendheid met al te rigoureuus snoeien van de Maasheggen, bijvoorbeeld bij de aanleg van vlechtwerk in de heggen. Juist breed uitgesteelde oude hagen zijn waardevol voor insecten en broedvogels.